

פרוטוקול מס' 3

מישיבת ועדת הכספים

ביום ב', כג' באלול תשי"א - 24.9.51

בשעה 19.00.

משתתפים:

ד. צ. פנקס - יו"ר;
ק. לוז;
י. שפר;
י. גורי;
פ. נפתלי;
ה. פורדר;
י. בטר;
א. מ. גוביחובסקי;
י. אפרתי;
א. ציזלינג;
א. הרצפלד;
א. אלישר;

מזכירים:

א. קפלן - שר האוצר;
ד"ר ברגמן - נציג משרד האוצר;
ד"ר סנדלסון - נציג משרד האוצר;
מ. זגני - החשב הכללי;
ש. ספיגק - מטעם משרד האוצר;
מ. אלון - מזכיר הועדה.

נעדרים:

ש. דיין;
י. רוקח;
ז. סוזיף;
מ. בנטוב.

א. תקציב אוקטובר - דצמבר 1951 (תשי"א - 1951).
ב. ערביות.

סדר היום:

תקציב אוקטובר - דצמבר 1951, (תשי"א - 1951).

ד"ר מנדלסון:

החוק קובע שיש לקחת מכס מכל המצרכים לפי ערך המצרכים האלה בשוק החופשי. יש דעה, שאנו צריכים לגבות מכס לפי המחירים האמתיים. לשם מביעת מקריות בהערכת הסחורות לפי ערכן, נקבע לעת עתה לקחת תוספת של 100% על המחיר לפי הקורס הרשמי. בכ"ז, הכנסנו הקלות רבות. סחורות אלה הן בעקר מקררים ומכוניות, מוצרי לוקסוס של טקסטיל, משי וצמר מסוג בלתי עממי. אם טישהו מקבל מכונית בדביזים של האוצר, הוא משלם מכס לפי הקורס הרשמי. על מתנות במסגרת הרשיון הכללי, כלומר, מתנות ששווין אינן עולה על 112 דולר מחוץ להובלה, אנו גובים מכס לפי הקורס הרשמי. עולים, משקיעים, מקבלי מתנות משלמים מכס לפי הקורס הרשמי. יש צורך להתאים את המכס למחירי השוק. בתחילה הקטנו את המכס על מצרכים כגון ברזל ומלט, אך מצב השווקים נשתנה, ואין כל הצדקה להסתפק במכס סמלי לגבי חומרים אלה.

מובן מאליו שהשם "מס-מותרות" אינו הולם את המציאות. ועדת הכספים החליטה לפני חצי שנה שהאוצר צריך להציע הצעת ריפורמה של המס הזה, בכיוון של הטלת מס גבוה מאד על מצרכי לוקסוס גרדה, טיוטת החוק מעובדת, ותימסר לוועדה אחרי החגים. לפי הצעה זו, יהיה המס על מצרכי לוקסוס עד 100%. במשטר הצנע, השתנה לחלוטין המושג "צנע". אין לנו ברירה, אלא לגבות את המס על כל המצרכים שחיוניותם אינה מכסימאלית. השתדלנו להוריד את המס על מכוניות תפירה למשל, ולגבות מסחי מותרות את השעור של 35%.

הועדות שהתחילו בדיונים על המצב בנטל בחיפה ובמכס, לא טימו את עבודתן. רצוי שועדת הכספים תבדוק את המצב בשטח זה. חלק מהקשיים נובע מדופליקאציה ומריפליקאציה של הסמכויות. בנטל ישנם שוטרי מכס, משטרת החוקים והמשטרה הכלכלית, ושלושת הגורמים האלה מספלים לפעמים באותו ענין.

למרות הקלות בתנועה, היתה העלאה ב-50% בתיצרוכת הבנזין באוגוסט זה לעומת אוגוסט מלפני שנה, בחלק בגלל פיתוח הארץ, בחלק בגלל ריבוי הנסיעות, ובחלק בגלל ריבוי ההובלה למקומות מרוחקים. בדלק של הגדלה טבעית של כמעט 100%. ניתנות סובסידיות לדלק ונפט לצרכי חברת החשמל. אנו חושבים לחסל זאת באופן הדרגתי. הסובסידיות ניתנו מקרן ההשואה של מחירי הדלק, שניקנה על ידי החברות הנפט מבתי הזיקוק. אני חושם ששיטת ההערבה הכפולה לצרכי המכס תכניס סכומים צנועים נוספים.

הי"ר ד. צ. פנקס: האם לא היה רצוי למצוא פורמולה שתתאים יותר לחוק ולמציאות מהכפלת המחיר באופן אוטומאטי ומכני? יש למצוא מודוס, לפיו ייקבע הערך בשוק החופשי.

א. ציזלינג: על יסוד מה נרשמה התוספת של 30% בטבק?

ד"ר מנדלסון: ההכנסה מבלו על טבק מגיעה ל-750,000 - 700,000 ל"י לחודש. הפרובלימה היא באספקת הטבק, שאיננו יכולים להוציא עליה מטבע זר. לשם הקטנת השימוש בטבק העולה לנו במטבע זר, יהיה עלינו להגדיל שוב את הבלו על טבק זה. בוועדת הטובה הדגשתי את הצורך בצמצום קצם עליית התיצרוכת בסיגריות.

א. ציזלינג: אפשר לחסוך מטבע זר על ידי אי-הקצבת מטבע לסיגריות ורג'יניה, ולא על ידי הגדלת ההכנסה במטבע ישראלי.

הי"ר ד. מ. פנקס: כמה מטבע זר הוצא עבור טבק מינואר 1951?

ד"ר מנדלסון:

קת צדוכת בורג'יניה עלתה בקרוב ל-30%, ואנו הקצבנו פחות ולושה ב-20%, והמחיר באמריקה עלה ב-15%.

שנת הבצורת גרמה לירידה ב-40% בבציר. אנו עומדים על כך, שהיקב יחלק שלישי מתפוקתו במחיר זול. אני עוזר באופן אישי לכל מוסד שאינו יכול להשיג יין זול. היקב דורש העלאת המחיר, כפיצוי להוצאות הייצור, בערך ב-12 גרוש לליטר יין.

ד"ר בדר:

אני מציע את הסכומים דלהלן:
מכס - 2,000,000 ל"י; דלק - 1,600,000 ל"י;
בלו מטבק - 2,100,000 ל"י; משקאות - 1,100,000 ל"י; מס מותרות - 1,900,000 ל"י.

הרחלט:

לאשר את הצעות הממשלה במעייפי ההכנסה מכס (3,200,000 ל"י), דלק (2,500,000 ל"י); בלו מטבק (2,750,000 ל"י); בלו משקאות (1,250,000 ל"י); שונות (25,000 ל"י).
חבר הועדה י. בדר שומר לעצמו זכות להסתייגות/א
מלבסעיפים אלה ולהציע את הצעותיו.
חבר הועדה א. ציזלינג שומר לעצמו זכות להסתייג ולהציע את הצעותיו, באם לא תתקבלנה מחר בוועדה.

(מס רכוש עירוני):

ד"ר י. בדר:

אני מציע להקטין את המעייף ל-250,000 ל"י.

הרחלט:

לאשר את הצעת הממשלה, (מסכום של 350,000 ל"י).
חבר הועדה בדר שומר לעצמו זכות הסתייגות, ומציע להקטין את המסכום ל-250,000 ל"י.

(מס רכוש חקלאי):

הרחלט:

לאשר את הצעת הממשלה (75,000 ל"י).

(בולי הכנסה):

ד"ר י. בדר:

מציע להקטין את המסכום ל-350,000 ל"י.

הרחלט:

לאשר את הצעת הממשלה (450,000 ל"י).
חבר הועדה י. בדר שומר לעצמו זכות להסתייגות, ומציע להעמיד את המסכום על 350,000 ל"י.

(דמי רשיונות):

הרחלט:

לאשר את הצעת הממשלה (450,000 ל"י).

(ספרי אחוזה; שרותים שונים):

הוחלט: לאשר את הצעת הממשלה (ספרי אחוזה - 400,000 ל"י, ושרותים שונים - 300,000 ל"י).

(גביות על חשבון הלוואות ורכוש ממשלתי):

א. בדר: כמה מבגיות הן על חשבון הלוואות, וכמה ממכירת רכוש ממשלתי?

י. גורלי: רצוי לדעת את הסכומים המתאימים לכל חלק מסעיף זה.

ט. זבגי: ההכנסה העקרית היא מבגיות על חשבון הלוואות. נמכרים דברים ישנים, אאאאאא ומהכנסה מחלק זה היא קטנה. שכר הדירה הניגבה מהעולים נכנס לסעיף זה.

הוחלט: לאשר את הצעת הממשלה (850,000 ל"י).

(מס שבח מקרקעים):

הוחלט: לאשר את הצעת הממשלה (250,000 ל"י).

(מס עזבוני):

י. בדר: האם ההכנסות בסעיף זה מכסות את ההוצאות?

שר האוצר, א. קפלן: דברים אלה נעשים באטיות רבה, כי האנשים תובעים אותנו למשפט.

הוחלט: לאשר את הצעת הממשלה (50,000 ל"י).

(הכנסות שונות):

הוחלט: לאשר את הצעת הממשלה (250,000 ל"י).

(מס רווחי יתר):

א. ציזלינג: אנו נציע להוסיף כאן סעיף מפורש בשם "מס רווחי יתר", שתכנון יהיה, מס על רווחים שהם תוצאה מרווחי-מלחמה ומספרות. אנו נגיש את ההצעה להסתייגות.

שר האוצר, א. קפלן: מנקודה מעשית אין להצעה זו ערך, כי היא קשורה בקבלת חוק.

היו"ר ד. צ. פנקס: מכיוון שנתנו את זכות ההסתייגות בעניין זה לחבר הועדה סנה בקשר לתקציב הקודם, עלינו לתת את הזכות הזאת שוב לחבר הכנסת ציזלינג.

הוחלט: לאשר את הצעת הממשלה -
לאפשר לחבר הועדה א. ציזלינג להגיש את הצעתו כהסתייגות.

הוחלט: לאשר את הסכום הכולל של 23,650,000 ל"י, לפי ההצעות המסוכמות של הממשלה להכנסות.

(הכנסות אגף המזון של משרד החקלאות)

א. ציזלינג: אני מבקש לדעת, מהו תרכובת ההכנסות בסעיף זה, ומציע למחוק את הסעיף הקשור בהפרשי המחירים מהתוצרת הערבית. אני מבקש את הממשלה להכניס לתקציב קרנות שאינן קשורות פה. מטלא-מקום שר האוצר, מר לבון, מסר לי מספרים על סכומים לצורך מתן סובסידיות ולצורך פיתוח הכפר הערבי.

היו"ר ד. צ. פנקס: באיזה דרך נוצרה הקרן לשיווק התוצרת הערבית? מי קונה את התוצרת?

י. אפרתי: קיימת חברה לשיווק התוצרת הערבית, משותפת, כיום, ליהודים וערבים. זוהי חברה מטלתית המורכבת מגורמים שונים כ"תנובה", סוחרים וערבים בעלי התוצרת, ושמה "בוסמן הכרטל". חברה זו היא היחידה הרשאית לעסוק בדיכוי ושיווק התוצרת הערבית בכל האיזורים. שלישי מאנשי החברה הם נבחרים הגופים השונים של הערבים. עד כה שלמו לפלח הערבי בעד תוצרת ירקות לפי הוצאות הייצור שנקבעו, לפי המחיר הרשמי של כל התוצרת החקלאית, נוצר הפרש, ואותו רצינו להעביר לפיתוח המסק החקלאי בכפר הערבי. הכסף הועבר לרשות הממשלה, והממשלה השקיע אותו. בשנתיים האחרונות הצטרף סכום של 150,000 ל"י לשנה. חלק מהכסף נילקח לקרן הסובסידיות של הממשלה, הואיל והערבים נהנים מכל המצרכים שאנו מקציבים להם סובסידיות, ואינם משלמים מסים בצורה אחרת. מנינו ועדה חדשה, מורכבת מכאי-כח משרדים בהשתתפות ערבים, כדי לקבוע את תוצאות הייצור. חדלנו לקבוע חישובים של הפרשים, ואנו לוקחים מהחברה המוכרת 6% נוסף להוצאותיה, לשם פיתוח הכפר הערבי. אינני יודע בדיוק, מה היה היקף התוצרת בשנה האחרונה.

א. ציזלינג: המספרים שקבלתי הם גדולים בהרבה מזה שהוזכר כאן. הכנסות אגף המזון של משרד החקלאות אינן צריכות להבדיל בין מקור יהודי לבין מקור ערבי. אין לומר שהערבים אינם משתתפים בהכנסות אגף המזון, מכיוון שהכנסות אלה נופלות על הסחורה, והסובסידיה ניתנת לסחורה החיונית ביותר. אין להשלים עם המצאות מכומים שהם מחוץ לתקציב בידי הממשלה, ואין לממשלה רשות לגבות מה שאיננו בתקציב. אין להשוות יהודים לערבים, אלא פועלים לפועלים, סוחרים לטווארים וכו', ואין להפלות לרעה את הפלח הערבי. השיטה של גביית 6% היא שרירותית.

א. ס. גביחובסקי: היתה החלטה שבסעיף זה לא תהיה פקידות. מה המצב בענין זה? לאן מובל השיווק של החברה המשותפת הזאת?

א. אלישר: אני מתנגד לקיום סעיף זה ללא כל פירוט. אני מצטרף לדברי מר ציזלינג בסעיף זה.

י. אפרתי: בוועדת הכלכלה קיים דיון מפורט בענין זה. אין אנו לוקחים כסף מהערבים. חשבנו שאין זה מן ההגיון שיהיה לפלחים עודף כסף, ולא יהיה פיתוח הכפר הערבי. קבענו 6%, כי לא רצינו לקחת יותר מדי, עד שהועדה תקום. הועדה תחליט בודאי לקחת יותר. שיטה זו חשובה גם לגבי הגנה על התוצרת העברית מפני התחרות זולה. התוצרת מתקבלת בשווקים באופן מסודר, ובחדשים מסוימים הוותה את עיקר התוצרת בירושלים ותל-אביב. ההחלטה בדבר הפקידות היתה בענין תוספת עובדים למחלקת המזון, לתפקידים מסחריים.

היו"ר ד.צ. פנקס:

הועסקו מאה עובדים, שלא היה להם מקום בתקציב, והועדה בקשה להכניסם בתקציב.

י. אפרתי:

אני מסכים לכך. אך לא תמיד אפשר לקבוע בתחילת השנה את מספר העובדים, בגלל האופי המסחרי של

פעולות אלה.

שר האוצר - א. קפלון:

השאלה הערבית היא חשובה מאד, אך אינה שייכת לסעיף זה, ואינה שייכת לתקציב הרגיל. אני מציע שייקבע דיון מיוחד בוועדת הכספים בענין זה.

היו"ר ד.צ. פנקס:

על עצם בעיית שיווק התוצרת הערבית ידונו בוועדת הכלכלה. השאלה היא, אם הסכום שגובים כמחיר יתר על התוצרת ערבית, לשם פיתוח הכפר הערבי, צריך להרשם בתקציב המדינה. סכום זה חייב להרשם באחד התקציבים, כי הכסף מתקבל בממשלה. מותר לממשלה לדברי מבקר המדינה, לקבל כסף, גם אם אין הוא רשום בתקציב. אך היא אינה יכולה לדרוש כסף, או להוציא כסף שאינו רשום בתקציב. אני מציע שהצד החוקי של השאלה יבורר על ידי האוצר ויועציו המשפטיים, ושהאוצר יבוא הצעות בענין זה באחת הישיבות הבאות.

א. ציזלינג:

אני אסתייג בענין זה, ואציע שהכנסות והוצאות הכרוכות בשיווק התוצרת הערבית תכללנה בתקציב זה, ואז אציע למחוק את הסכומים הקשורים בענין זה, ששייך הנה, כי הוא בוגע להכנסות של אגף המזון, ולא לפיתוח. אם האוצר לא יכניס הערכה בסעיף זה, אציע להוסיף לירה אחת לסעיף זה, כדי לקבל זכות הסתייגות.

א. אלישר:

אני מסכים לא להתווכח כרגע בנוגע לעבבים, מכיוון שאם פלח ערבי ימצא עודך דין טוב ויפנה לבית המשפט העליון, יבוטל כל הסידור הזה. בסעיף 14, אני מציע לקבל את ההצעות שהושמעו ולהכניסן לתקציב.

שר האוצר - א. קפלון:

ענין זה דורש בירור יסודי. אנו משתדלים לשמור על המחירים בגבולות ההכנסות.

י. בדר:

אין בארץ חוק אחת המאפשר להקנות מונופול לחברה כל שהיא לקנות אצל הערבים, ולהכריח את הערבים למכור לה. אולם קיימים שטחי בטחון שיש צורך בהם, ובגלל קיומם אין ערבי יכול לצאת מהם ולמכור את תפוקתו. אני מציע להקנות את זכויות החברה הזאת לחברה נוספת שתעמוד במבחן מבחינת הבטחון. אם יש הכנסות מפעולות אלה, הן כלולות בתקציב בסעיף "שונות". יש לסגנן את שם הסעיף ביתר דיוק.

פ. פורר:

אני מבקש למסור לוועדה פרטים על ההכנסות ועל ההשקעות, אם כבר היו, בכפר הערבי. אני מציע למר ציזלינג לחכות עד שהדיון בענין זה יתקיים, ונוכל להיות קונסטרוקטיביים בענין זה מפניעה הממשלה כנאמן לפיתוח הכפר הערבי.

י. גורי:

אין דיון בכך, שמר ציזלינג יבקש את הכנסת לאשר הכנסה של לירה בסעיף שהוא מציע למוחקו.

היו"ר ד.צ. פנקס:

הוא יוכל להציע לגרוע לירה אחת, ולטעון שסעיף זה כולל גם את ההכנסות משיווק התוצרת הערבית. אני מבין שההצעה תהיה לגרוע לירה מסעיף זה. הועדה תקבל דו"ח בענין זה, שיקיף את השנתיים שעברו. האוצר יברר את הצד המשפטי של השאלה, אם

מניין משלמים בת הטובטיות לבעלים? אם קיימת קרן השואה במעמד המסחר והתעשייה, היא אריכה להיות השואה בתקציב. אני מבקש להודיע לנו, מהו קצת סכום קרן ההשואות של משרד המסחר והתעשייה ושל משרדים אחרים, קרנות אלה הן חוקיות, לפי חוק לשעת חירום של האנגלים.

תשובתי בכנסת להצעתו של מר ציזלינג תהיה, שהסכום העובר דרך הממשלה מהתוצרת הערבית יינו נכלל בטעיף זה, שאנו בוועדה מבל דוח בענין זה ונדון בדבר.

א. קפלן - שר האוצר: קרן ההשואה של משרד המסחר והתעשייה לא הוכנסה לתקציב, כי זוהי קרן חד פעמית, הקשורה עם הנעלים ועם הקניות בחו"ל. קרן זו תחוסל. השאלה יכולה לעמוד לדיון בוועדה.

הרחלט: לאשר את הטעיף, לפי הצעת הממשלה. הטעיף ייקרא: "הכנסת אגף הסוון של משרד החקלאות, לחשבון ההענקות להוזלת מצרכי סוון חיוניים", ויעמוד על סכום של 1,250,000 ל"י.

(גביות ע"ח ההסכם עם אנגליה):

הרחלט: לאשר את הצעת הממשלה (100,000 ל"י).

(הכנסות קרן הארנונה):

י. בדר: יש לשנות את הכותרת, שאינה מתאימה.

א. הרצפלד: המספר הרשום בטעיף זה אינו מתאים לשמו. הוא אינו מראה על ההתקדמות המתועה בענין זה.

א. קפלן - שר האוצר: הוחלט להפריש מכספי הארנונה סכום לתוצאות הארנונה. זהו תקציב טכני. בעוד חודש נדון על עמם העניין. מר הרצפלד יקבל דוח על המצב. אומדן ההכנסה מארנונה רשום מתחת לקו.

הרחלט: לאשר את הצעת הממשלה (27,500). היועץ המשפטי יקבע את שם הטעיף.

(הכנסות טרשות הפיתוח):

הרחלט: לאשר את הצעת הממשלה (12,500).

(הכנסות של טפעלי משרד התחבורה):

א. ציזלינג: הסכום אינו מתאים למציאות, מאחר שהיו הגדלות בשירותי תחבורה כגון טלפוניית וכו'. גם ההוצאות גדלו. אי אפשר בטעיף זה לרשום בדיוק אותם המספרים.

ד. זבגי: אצא לפני שנה נקבעו הסכומים בטעיפי התחבורה לפי הערכה שנתית, שלא כיתר הטעיפים.

היו"ר ד. צ. פנקס:

האם הנסיון של ששת חדשים שינה את האומדן?

שר האוצר - א. קפלן:

משק התחבורה הוא משק סגור, ואת הדינאים והשבונות מטנו אנו מקבלים באיחור על מספר חדשים. לכן אינני יכול לענות על שאלת היו"ר.

א. ס. גביחובסקי:

אני מציע לבחור בוועדת משנה שתכין דין וחשבון בעניני משק התחבורה, ותגיש אותו לוועדה.

ה. פרדור:

משק התחבורה כריך להיות סגור. כיון שזהו משק גדול, אני מבקש שימסר לנו דין וחשבון.

י. בדר:

משרד התחבורה אינו רק סגור, אלא גם בלתי תלוי בחוקים. אני מציע להקטין את ההכנסה בסעיף זה בעשרה אלפים ל"י, כדי להזכיר לשר התחבורה, שגם עליו לבצע חוקים, גם חוקים + החסינות של חברי הכנסת.

הרח"ט: לאשר את הצעת הממשלה (2,400,000 ל"י).

חבר הוועדה י. בדר שומר לעצמו זכות הסתייגות, ומציע להקטין את הסכום ב-10,000 ל"י.

(אומדן ההכנסה של קרן הארנובה):

א. ס. גביחובסקי:

אני מתנגד לכתיבת הסעיף הזה בתקציב, גם אם טהחת לקו. אני מציע לפחוק את הסעיף.

א. הרצפלד:

אני מציע להשאיר את הסכום הזה בתקציב.

א. צילעבא:

באיזו מידה השגנו את מידת הגביה הדרושה? אני מציע לרשום סכום אחר בסעיף זה.

מ. זגגי:

לטענה שהייתה הכנסות הארנובה במשך שלשה חדשים, פחות או יותר, 150;000 ל"י.

א. אלישר:

הקיסונו ועדת משנה בקשר עם תשלום פיצויים להטבת נזקי המלחמה בירושלים, אך ענין המרכז המסחרי טרם סודר.

היו"ר ד. צ. פנקס:

האוצר הקים ועדה מורכבת מא-מכ האוצר באמצע וטבאי-מכ הבנקים, לטיפול בעיה זו. מהקרן של 300,000 ל"י ניתנו הלוואות לגופים מסוימים בירושלים ולרמת-רחל. המשא-ומתן עם המרכז המסחרי בירושלים ועם בעלי-המלאכה ואחדים שרם בסתיים. קצב העבודה הוא איטי. מר אלישר יקבל את החומר בענין זה.

שר האוצר - א. קפלן:

אנו טכניים תקנון לתשלום פיצויים מארנובה.

הרח"ט: לאשר את הצעת הממשלה.

(הרצאות)

שר האוצר א. קפלן:

מלבד בסעיף הבטחון ובסעיף הקטת הטעברות, חלוקת הסכומים בתקציבי ההוצאה היא שכנית. הועדה תספל בחלוקת התוספת, ובקיסוצים הנוגעים ל-25 הסעיפים הראשונים, לפי הודעת האוצר. הקיסוצים יתווספו באופן אוטומטי לתוספת.

א.ט. גנניחובסקי:

אני מציע להגדיל את התוספת הכללית ל-5,750,000 ל"י, ולא לשריין את סעיף הבטחון וסעיף הטעברות.

היו"ר ד.צ. פנקס:

עלינו למלא את החייבותנו להקציב מיליון ל"י לטעברות. אני בעד הגדלת הכיסוי לבטחון. הסכום הנטאר לחלוקה, 2,225,000 ל"י לא יטפיק, בגלל הגדלת השכר. האם אין למצוא דרך להגדיל את הסכום.

פ. נפתלי:

אם נוותר על שריון הסכום לבטחון, פירושו של דבר שנוותר על כיסוי לבטחון. לכן אני בעד שריון הסכום לסעיף הבטחון. אלא שאם סכום התוספת הכללית יכול להיות סוגדל רק על-ידי הסכון בסעיפים מסוימים.

היו"ר ד.צ. פנקס:

שני הסעיפים 20 הקשורים עם הבהירות לבנסת השניה וועדת הבהירות המרכזית לבנסת השניה יכולים להתחסל. זהו הסכון אוטומטי.

י. גורי:

אינני מציע שינויים, אך מה זינו של משרד אשר הוציא בחודשים אפריל-יוני יותר מאשר הוקצב לו, ובחודשים יולי ספטמבר עוד יותר? משרד זה יוציא בשלשת החודשים הבאים הרבה יותר מאשר הוקצב לו. אינני חולק על הצורך בהוצאה, אך כיצד יסתדר הדבר בטובן חוקי? כדי לספק את התקציב המצוינות של משרד החינוך, יש צורך להוציא לפחות 45%-40 לתוספת להגדלת תקציבו.

א. ציזלינג:

אנו מציע את הגדלת ההכנסה עד 120,000,000 ל"י לשנה. בסעיפים אחרים, שמסקם אינו מתנהל בשירות אחראי כלפי המדינה, או שבהם אפשר לחסוך, נציע קיסוצים. לעומת זאת נציע הגדלות בסעיפים אחרים כגון: בתי-ספר, סובסידיות נוספות למזון חירוני, הגדלת ההשתתפות בתקציב קופת-חולים, שיכון בטעברות וכו'. בסעיף הטעברות נציע הגדלה. אין לטחוק את התקציב לבחירות, כי אין להטיל את כל עומס ההוצאות לבחירות על שנה אחת.

י. נדר:

אני מציע להקטין את סעיף "שרי המדינה" ב-100 ל"י; את "משרד האש-המטשלה" - ל-245,250 ל"י; את "משרד החוץ" ל-353,750 ל"י; את "משרד החקלאות" ל-630,000 ל"י; את "משרד המסחר והתעשיה" ל-174,500 ל"י; את "משרד המשטרה" ל-914,000 ל"י; את "משרד המשפטים" ל-172,000 ל"י; את "משרד העבודה" ל-721,000 ל"י, בלי לנגוע בסכום של 750,000 ל"י; את "משרד העליה" ל-76,000 ל"י; את "משרד הפנים" ל-91,000 ל"י; את "משרד התחבורה - טלפונים" ב-10,000 ל"י.

הינו"ר ד.צ. פנקס:

אקרא את ההצעות המספריות של חבר הכנסת
וילנר לגבי המכומים הרשומים בתקציב:

טט הכנסה - 8,000,001 ל"י, במקום
8,000,000 ל"י; טכס - 3,000,000 ל"י במקום 3,200,000 ל"י; גלו-טוב
- להקטין ב-1,000,000 ל"י; טט מותרות - להוסיף לידה אחת; טט רכוש
עירוני - 1,000,000 ל"י במקום 350,000 ל"י; טט רכוש הקלאי - 250,000 ל"י
במקום 75,000 ל"י; טט שבה מקרקעים - 1,000,000 ל"י במקום 250,000 ל"י;
טט עזבוני - 250,000 ל"י במקום 50,000 ל"י.

בהוצאות: לבטל את משרד הדתות; להקטין

את משרד החוץ ל-300,000 ל"י.

על הועדה להחליט אם, ובאיזה ענינים,
לתת לחבר הכנסת וילנר זכות הסתייגות, במקרה שהצעותיו תדחיקנה.

א. ציזלינג:

התקנה בדבר האפשרות הניתנת לוועדה לסנוע
מחבר כנסת המציע הצעות את האפשרות להסתייג
בכנסת היא הגיונית, כי הועדות מורכבות על בסיס של נציגות טיעונית.
במקרה הנידון מציעה טעיה בכנסת הסתייגויות שהן בגדר הגיון חיון,
ושאין בהן אינפלציה מבהינת המספר, או שימוש לרעה. אני בעד מתן
זכות ההסתייגות במקרה הנידון.

י. גורי:

אני מתנגד למתן זכות כזו, משום שהיתה
לחבר הכנסת וילנר הזדמנות להגן על השקפותיו
בנוגע לתקציב בקריאה ראשונה.

פ. נפתלי:

אני בעד נתינת הזכות להסתייגות לחבר
הכנסת וילנר, טיעת הקומוניסטים אינה
סיוצגת בוועדה פאפא בגלל עניני בטחון, אך אין לשלול מטבה את האפשרות
של הסתייגות רגילה.

י. בדר:

מכיון שטיעת הקומוניסטים טונה מטטה חברים,
יש לתת לחבר הכנסת וילנר זכות הסתייגות,
אך לא בכל הסעפים שהוא רוצה להסתייג בהם. אני מציע להחליט על כל
סעיף לחוד.

ה. פורדר:

אני בעד נתינת הזכות להסתייגות, אך לא
באופן גלובאלי. אני מציע שיושב-ראש הועדה
ידבר עם מר וילנר.

הינו"ר ד.צ. פנקס:

לא הייתי נותן זכות הסתייגות על הצעות
פוליטיות, אך אין לי התנגדות לאפשר זכות
כזו בקשר להצעות כספיות. הוששני שאם נסכים לתת זכות הסתייגות, תוצף
הועדה על-ידי הצעות בענינים שונים וחברי כנסת שונים. האם עלינו לעלות
על מסלול זה?

י. גורי:

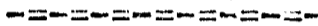
אני מסיר את הצעתי, משום שחברי הועדה אינם
מקבלים אותה. אני מציע להזמין את בעל ההצעות
ולשמוע את ניטוקיו. לפי ההנמקה נדע להחליט.

י. אפרתי:

אני מציע שהיושב-ראש ידבר עם טר וילנר,
ויביא לנו הצעה.

הדחלט:

לאשר את סכומי ההוצאה לפי הצעת
הממשלה.
חבר הועדה י. בדר שוטר לעצמו זכות
להסתייג ולהציע את הצעותיו בכנסת.
חבר הועדה ציזלינג שוטר לעצמו זכות
הסתייגות לסעיפי ההוצאה.
יושב-ראש הועדה יביא הצעה בקשר לנתינת
זכות הסתייגות לחבר הכנסת וילנר, אשר
הצעותיו נידחו.

ב. ערבויות:

שר האוצר - א. קפלן:

הועדה אשרה לעתים קרובות ערבויות/קטנות
לנתינת ערבויות. מכיון שלבנקים לא היה
נסף כדי לתת את ההלוואות, הפקדנו סכומים, שאיפשרו את הפעולה.

ס. זנגי:

רשימת הפקודות שניתנו מינואר 1949 היא:
עבור הסוכנות היהודית - 12,300,000 ל"י;
עבור הסכניון - 95,000 ל"י; עבור האוניברסיטה - 250,000 ל"י; עבור
מכון ויצמן - 250,000 ל"י; עבור "המשיבד המרכזי" (בלי ערבות) -
500,000 ל"י, להכנת זרעים; עבור עיריית ירושלים - 275,000 ל"י;
עבור עיריית ראשון-לציון - 15,000 ל"י; עבור עלית-הנוער (עדיין לא
הפקדנו) - 215,000 ל"י. סך-הכל - 13,935,000 ל"י. זמני הפרעון הם
שונים, לפי ההלוואה.

שר האוצר - א. קפלן:

את הכסף לפקדון לקחנו מסעיפי תקציב הפיתוח
שלא נתמלאו בדיוק. הועדה אישרה 95%
מפקדונות אלה. בחדשים האחרונים הורע המצב, כי סעיפים אחדים בהכנסות
תקציב הפיתוח לא נתמלאו. היתה, למשל, הערכה טוטלית בענין שטרי
חסכון צמודי דולרים. מצב הקופה הוא חסור, ומתעכבת הוצאה לפועל של
תקציבים מאושרים, מחוסר כסף, כי הכסף הקלפא בבנקים לתפקיד אחד, באישור
הועדה. טכום הפקדונות אצל עבוד הסוכנות אינו כולל את כל חובות הסוכנות.
באופן ישיר ובעקיפין, הסוכנות חייבה לנו, או היתה צריכה לגבות ששני לנו
למעלה מ-20,000,000 ל"י, כולל הערבויות, אך לא הסכומים מהטילווה
האמריקאי (12-14 מיליון ל"י).

הדרך היחידה כדי לשפר את מצב הקופה החמור
היא בהוספת שטרי מקרקעים. הסכום הדרוש לנו בדגש זה, לסילור הדברים
הקשורים עם התקציבים, הוא לפחות 3,500,000 ל"י. עלינו לבצע את
תשלומים דחופים, גם כאלה בקשורים עם עבודות, ואיננו יכולים לבחוחות
תשלומים אלה בערב החג.

הקצבת שטרי מקרקעים היא בידי ועדת הכספים.
לפי הצעת האוצר.

היו"ר ד.א. פנקס:

לפי החוק, הקצבת שטרי סקרקעים היא רק להשקעות יסוד.

שר האוצר - א. קפלן:

הכסף שהיה בתקציב הפיתוח הוצא לטעיפי הקקציב הזה, לפי החלטת הכנסת, או לפקדונות. לאור המצב, אנו חייבים לבקש את ועדת הכספים לאפשר לנו הוצאת שטרי סקרקעים בסך 3,500,000 ל"י, לטעיפי שונים בתקציב הפיתוח המאושר.

לוחצים עלינו בנוגע להלוואות למפעלים שאינם שייכים באופן ישיר לאחידות וסטכות הממשלה. בזמנו בקשנו לאפשר עכבות בסך 300,000 ל"י להלוואה לעיריית ירושלים, שמצבה הכספית הוא קשה. הועדה הסכימה לתת 150,000 ל"י, בתנאי שהבנק יתן עוד סכום כזה. הבנק הסכים ל-150,000 ל"י בסך-הכל, ולכן נתנו אנו 75,000 ל"י והבנק נתן סכום דומה. עיריית ירושלים מתחננת, לאור המצב הקשה וחובותיה משנים קודמות, שנאפשר לבנק לתת לה הלוואה נוספת. הבנק מוכן לתת הלוואה, אך אין לו כסף לשם כך. פנו אלי בבקשות דומות עודה של טוענות ועיריית אחרות. הכסף המזומן שהיה בבנקים בסוף יולי או בסוף אוגוסט, הגיע בסך הכל ל-4-5 מיליון ל"י. סכום זה דרוש לנו לעסקים יום יומיים. יתר הליקביליות היתה רק בגורמים שאמרו שהם ליקביליים. בנק אחד או שניים הוא במצב יותר טוב, כי קבלו השקעות מעטות מחוץ-לארץ. הסכום שעיריית ירושלים מבקשת הוא 150,000 ל"י. את דרישות יתר העירייות אינני מוכן להביא כעת לוועדה. העירייות רוצות להוציא מילווה עצמאית לישוב, ומסופקני אם יצליחו בכך. יתר המועצות העירוניות טוענות שאינן יכולות לסדר את ענייניהן.

בידי יושב-ראש הועדה יש בקשה מעלית-הנוער, גם לפקדון וגם לערבות, בסך חצי מיליון ל"י. אין זה נכון, שהשנה העבירו לנו מיליוני דולרים, כפי שהם כתבו במכתב. רוב המוסדות, מלבד הקרן-הקיימת, אינם מעבירים מטבע חוץ, אלא קונים מיצרכים בחוץ-לארץ בחלקו הגדול של הכסף. הסוכנות אינה פונה אלינו בשם כלם, אלא כל מחלקה פונה אלינו לחוד, כי לפעמים יש אפילו מיוחד לכל מחלקה. גסיתי לנהל משא-ומתן עם ארגוני נשים בקשר להלוואות בחוץ-לארץ, אך לא יאא מכך דבר.

הערבות השלישית דרושה לענייני פלחה. בשנה שעברה קבלו המשקים החקלאיים, בתיווך משרד החקלאות ומשרד האוצר, 2,500,000 ל"י לשנה אחת. מכיון שהיבול היה קטן בגלל הבצורת, שלמו החקלאים שליש מההלוואה, ודחו את שני השלישים הנותרים לשלש שנים. הממשלה הודיעה שהערבות שאושרה על-ידי ועדת הכספים נשארת וקיימת, בסכום של שני שלישים מההלוואה, כלומר אצאאא-ה-1,600,000 ל"י. כעת מבקשים החקלאים, לחורף ולקיץ ביחד, למעלה משלשה מיליון ל"י. הבנק טוען שזהו אשראי פרודוקטיבי מאוד, המאפשר את גידול הייצור, ואשראי לזמן קצר. הוא מוכן להסתפק בערבות של 50%, אך אין לו כסף. טרם סיימנו את המשא-ומתן בקשר לסכום שהבנקים יכולים לתת מאמצעיהם למטרה זו.

הסוכנות היהודית פנתה לבנקים בבקשת שתי הלוואות, והיא מוכנה לשעבד את הסחורות שיש לה במחסנים, שמחירן עולה על 2,000,000 ל"י (הרוב מהמילווה האמריקאית). הבנק טוען שוב את טענת המיסון. כן טוען הבנק, שכל זמן שלא ייעשה שיעבוד רשמי, יש לתת לו ערבות חלקית על הכסף. מר אשכול הודיע לי שאם לא אאפשר ערבות של 500,000 ל"י, עד לטידור הדברים, לא תהיה אפשרות לשלם אצאאא שכר עבודה לפני החגים. במידה שהסוכנות תרצה להשתמש בחומרים אשר במחסנים שישועבדו, יהיה עליה לשלם עבורם מתקציבי ההתישבות לקלחת העליה.

שר האוצר - א. קפלן:

הסוכנות מוכנה למסור לנו את הטיפול בהקמת המעבדות לקראת החורף. היא מוכנה להיות הקבלן בעניינים אלה. אנשי הסוכנות טוענים ש-3,000,000 ל"י מתוך 6,000,000 ל"י לפי ההערכה, מתכטים מהמגבית. את יתר 3,000,000 ל"י הם דורשים מאתנו. הם נחנקים מחובות. הם טוענים שעלינו להחליט על הלוואה מידית להכנות לחורף. הם מוכנים להעמיד לפנינו את הבעיה כולה.

כל הדברים האלה כרוכים בהוצאת שטרי מרקעים. המספרים שנקבתי מאטרפיים בודאי ליותר מ-10,000,000 ל"י, אך אני עוד מנהל משא-ומתן עם הבנקים, כדי להקטין את הסכום. הבנקים משתדלים לנחם אותי, שזריקת עוד כמה מליוני לירות לשוק לא תתבטא מיד במחלקת ההוצאה, כי חלק גדול מהכסף יסתובב בצורת זיכויים וחיוכים. יש לנך ערך מבחינת התוצאה הפסיכולוגית. המספרים הנ"ל אינם כוללים עדיין את סעיפים תקציב הפיתוח החדש.

י. בדר:

אני מבין שההטרחה שקיבלנו משר האוצר היא פנימית. באיזה מדרה מותר לי להתייעץ עם סיעתי?

עם סיעתי?

א.מ. גביחובסקי:

האם הממשלה הזאת בתוך העניינים האלה?

א. ציזלנ'סון:

אני מבקש שנקבל, נוסף לעצם ההצעה שהממשלה תציע לוועדה, אינפורמציה על הדברים החסרים בתקציבים שאושרו, ושאותם מטלאים באופן חלקי.

שר האוצר - א. קפלן:

לד"ר בדר אני מציע לא להתייעץ בסיעה, אלא עם שניים שלשה חברים מסיעתו, שהוא יכול לסמוך עליהם.

לסמוך עליהם.

רוב הדברים האלה היו במוסד לתיאום, ונמסר עליהם דו"ח קצר בישיבת הממשלה. ענין הזרעים, למשל, לא הובא לממשלה.

היו"ר ד.צ. פנקס:

אם ברצוננו להוציא שטרי מרקעים לכיסוי מקורות אחרים של תקציב הפיתוח, שלא התגשמו, יש להביא את הענין לכנסת. האשמה במצב הנוכחי אינו על הממשלה בלבד, אלא על כלנו, שהסכמנו - מלבד אחדים שלפעמים הצביעו נגד - לתת פקדונות, מתוך לחץ. ורושה רביזיה של כל הבנין הזה. אולי מוטב, למקום להוציא שטרי מרקעים שישמשו כפקדון להלוואה לסוכנות, לקבל את ביצוע הפעולה עצמה על אחריותנו. את הפקדון הראשון בטן 3,000,000 ל"י הפקדנו אחרי שנאמר לנו שהוא לא יכביד על התקציב. אחר-כך המטכנו ללכת בדרך זו. אם אנו מוכרחים לראות את 12,000,000 ל"י ללא שינוי, יש לתת לכך סטטוס חוקי ולהחליט, ששטרי מרקעים מוצאים בהקטעות יסוד שנעשו על-ידי הסוכנות היהודית. מתוך לחץ הדברים לא נתנו בסיס חוקי לפקדון שהסכמנו לו, אך יש לעשות זאת ברבע שהוא הופך לפקדון של קבע. השתמשנו בסמכות לאשר הוצאת שטרי מרקעים לפי הצעת שר האוצר, פעם אחת, כשאשרנו סכום של 300,000 ל"י. יתועץ הטכומים שהופקדו בכנק הם כספי פיתוח, שהפקדנו אותם זמנית.

אני מבקש את שב האוצר להגיד לנו אם
הוא מביא בחשבון את המחסך, הכסף הנמצא במחלקת ההוצאה של הבנק $\frac{1}{2}$
הלאומי. עד כמה שאני יודע, נמצא שם סכום של $2\frac{1}{2}$ מיליון ל"י.
מה נעשה בכסף זה?

האם ידוע מה ייעשה בסכום של 3,000,000
ל"י, שנכנס מפעולות הממשלה להרשמה לשיכון?

י. בדר: מה הוא השמוש בכספים מקורות שונים
על חשבון המילון האמריקאי?

אני סבור שכל סיעה שהשתתפה בהחלטות
ידועות בקשר לערבויות ולפקדונות צריכה לשאת באחריות משותפת בעד
הצבעותיה.

הוחלט: להמשיך בדיון בענין הערבויות בישיבה
הבאה, שתקיימם מחר בבקר.

הישיבה נועלה בשעה 22.55